

e-UKRUDT
Zen-buddhistisk Tidsskrift

Nr. 6, august 2009

(Version 1.2)

e-UKRUDT udgives af en gruppe aktive zenbuddhister med base i København.

Redaktionsgruppe: Lars Læssøe-Larsen, Claus Nordstrøm, Michael Osterwald-Lenum, Tim Pallis, Graeme Perrin, Kim Rosenvold og Henrik Hjort Sørensen.

Ansvarshavende redaktør: Michael Osterwald-Lenum.

Layoutgruppe: Lars Læssøe-Larsen, Michael Osterwald-Lenum og Graeme Perrin.

ISSN: 1604-0996

Copyright © Zenbuddhistisk forening, København og forfatterne.

Indholdsfortegnelse

1. **Indledning** af Michael Osterwald-Lenum
2. **Zenbuddhismens historie i Danmark fra 1940erne til 1991** af Tim Pallis
3. **Yung Chias sang om oplysning**, oversat af Henrik Hjort Sørensen
4. **Om at tro på sindet** af Seng ts'an oversat fra kinesisk af Henrik Hjort Sørensen
5. **The ten precepts** af Kusan Sunim
6. **Madhyamaka Sastra - i udpluk** oversat af Henrik Hjort Sørensen

Afslutningen af redaktionen: 2009.08.10

*Den redaktionelle bearbejdning af det foreliggende nummer af e-tidsskriftet **e-Ukrudt** er endeligt blevet færdig, efter at have ligget stille i mange, mange måneder fra et sted sent i 2006. Det er derfor en stor fornøjelse af kunne præsentere dette nye nummer (seks) for den interesserede læserkreds.*

INDLEDNING:

eUkrudt er med dette nummer i det historiske hjørne. **eUkrudt** indledes denne gang af en længe ønsket artikel om zenbuddhismens historie i Danmark fra 1940erne til 1991, som Tim Pallis skrev omkring 1992-1993, og til denne offentliggørelse kun har foretaget en lettere sproglig korrektur af. Artiklen fortsætter beskrivelsen af bølgerne i den danske (zen-) buddhistiske andedam fra det tidspunkt hvor hans artikel i (e-) Ukrudt nr.1 stoppede. Denne artikel tager hul på en periode hvor flere af de personer der fortsat er aktive i det danske zenmiljø begyndte deres "zenkarriere".

Nu følger oversættelser af to fine 'klassiske' zenbuddhistiske tekster fra Kina fra tang-dynastiet, 618-907, og lige før, der kan betragtes som en slags klassisk dannelse for zenpraktiserende:

- Huinengs dharmaarving *Yung Chia* (*Yung-chia Hsuan-chueh*, 665-713, pinyin: *Yongjia Xuanjue*, jap.: *Yōka Genkaku*) formulerede i begyndelsen af 700-tallet sin *Sang om oplysning* (pinyin: *Zhengdaoge*, jap: *Shōdōka*), som gengives i oversættelse af Henrik Hjort Sørensen. Og
- *Om at tro på sindet* af *Seng ts'an* (d. 606, pinyin: *Jianzhi Sengcan*, jap.: *Sōsan*) oversat fra kinesisk af Henrik Hjort Sørensen.

Koreanske zenmester *Kusan Sunim* præsenterer på engelsk forskrifterne, som den seriøse zenpraktiserende før eller siden tager, i *The ten precepts*, og teksten vil give stof til eftertanke både på grund af dens kvaliteter, og visse steder dens henvisninger til folkelige reinkarnations forestillinger, som ikke holder overfor veluddannede mennesker med en moderne tilgang til verden baseret på fornuftsargumenter og observationer - se eksempelvis kommentarerne til de fem første forskrifter (precepts). Ikke desto mindre har vi med en højt estimeret zenmester at gøre, så hvad betyder det lige for hvordan vi forstår teksten

Henrik Hjort Sørensen afslutter dette nummer med *Madhyamaka Sastra - i udpluk*, uden at nogen af den grund bør spekulere ret meget. Sid hellere hver gang der står noget du ikke forstår, eller når du tror du forstår det !

Opfordring !

Redaktionen vil gerne opfordre til at (tidligere) aktive i zenmiljøet indsender deres beretning om personligt vigtige oplevelser i det danske zenmiljø over årene, som bidrag til den ansvarshavende redaktør. Resultaterne af disse bidrag vil efterhånden samlet set give en bred belysning af zenbuddhismens nyere historie i Danmark, og offentliggøres som enkeltstående bidrag eller som del af en sammenfattende beskrivelse, efter aftale.

ZENBUDDHISMENS HISTORIE I DANMARK fra 1940erne til 1991

af Tim Pallis, ca. 1992-1993

Det næste vigtige skridt, som blev taget med hensyn til zenbuddhismens udvikling i Danmark, var *Gerhard Meidell Reichelts* fine og velformulerede oversættelse *Den Sjette Patriark*, København 1947. Det er en oversættelse af den såkaldte *Platform sutra*, som er tilegnet den sjette patriark *Hui-Neng* (638-713), der er en så betydningsfuld skikkelse i zen, at han ofte betragtes som den virkelige ophavsmand til zenbuddhismen. *G. M. Reichelt* har skrevet en glimrende indledning til værket, hvor han fortæller om baggrunden for *Platform sutraens* tilblivelse i det buddhistiske miljø i Kina, buddhismen som mystik, *ch'an* som ortodoks buddhisme, meditationsskolens historie til *Hui-neng* og om bogen og dens hovedperson.

Det er en omhyggelig og intellektuel redelig fremstilling fortalt i et godt sprog uden de florumvundne og prætentiose vendinger, som var karakteristisk for hans onkel. *G. M. Reichelt* var missionær ved *Den kristne Buddhistmisjons Broderhjem Tao Fong Shan*, "Kristusåndens berg", "hvor unge buddhistmunker, som har gjort sine erfaringer med hensyn til hvad *ch'an* gir og ikke gir, søger hen." Med *Den Sjette Patriark* har vi virkelig fået et af zenbuddhismens hovedværker oversat til dansk eller norsk, som det jo egentlig er. Selvom *G. M. Reichelt* er erklæret kristen og oven i købet missionær, har han med dette værk formået at trænge dybt ind i et at zens kildeskrifter og gengivet det på en måde, så man skulle tro, at han var erklæret buddhist. Det er rigtig flot klaret.

Jeg synes det er rigtigt at tage *Aldous Huxleys* (1894-1963) bog *Den Evige Filosofi*, oversat af *Mogens Boisen*, København 1950, med her, skønt den indeholder meget andet end zenbuddhisme. Zen er repræsenteret med mange citater af forskellige kinesiske og japanske zen mestre. *Aldous Huxley* har i denne bog samlet en lang række uddrag fra værker af alle tiders store mystikere og religionsstiftere og har med sine kommentarer forbundet disse vise ord til et hele, som ikke netop er filosofi i ordets almindelige betydning, men en fælles livsvisdom i alle religioner, religionen i alle religioner eller den mystiske tradition i alle religioner. *Huxley* vil påvise en kerne, der er forbavsende ensartet i alle kulturer og til alle tider. Han kaldte den *The Perennial Philosophy* og henviser til, at det var den tyske filosof *Leibniz* (1646-1716), som skabte udtrykket *philosophia perennis* eller evigvarende filosofi. Skønt jeg ikke er tilhænger af en overfladisk synkretisme, hvor man forsøger at finde en enhed mellem forskellige filosofiske eller religiøse systemer, således at de kulturelle modsætninger tilsløres, så er jeg talsmand for et springende punkt i alle traditioner som noget universelt. Hvis zens springende punkt overhovedet skal have interesse, må det være

noget universelt, så må der være zen i alle religioners kerne, ellers kan det være lige meget.

I 1961 udkom på dansk den mest ubehagelige bog om Indien og Japan jeg endnu har læst. Det drejer sig om *Arthur Koestlers* (1905-1983) arrogante kritik af indisk yoga og mystik og japansk zenbuddhisme i bogen *Lotusen og Robotten*, oversat af *Poul Mühlhausen*. *Arthur Koestler* behandler her disse to kulturlandes religiøse traditioner, som en billig revolverjournalist gør i et formiddagsblad: "*Koestler har haft dristighed til at tage sig af de penibleste emner på en håndfast og afslørende måde.*" Ja det skal jeg lige love for! "*Koestler har villet sandheden, hvor ubehagelig den end kunne være*" - nej *Koestler* kan ikke se sandheden, fordi han fortegner virkeligheden med sine egne hånlige og nedladende vurderinger. Han vender derfor skuffet tilbage til Vesten fra en rejse i Østen med den erfaring, at vi intet kan lære af Østen, og at vi kan være stolte af vores Vestlige arv. Hør hvad han siger om zen:

"Zen er i forhold til religion, hvad den japanske stenhave er i forhold til andre haver. I zen er den ingen gud, intet liv efter døden, intet godt og intet ondt, ligesom der i en japansk stenhave ikke findes blomster, planter eller buske."

"Når en discipel spørger: "Hvad er zen?," er lærerens traditionelle svar: "Tre pund hør" eller "en vissen blomst" eller "en toiletbørste"."

"Zen kan ikke hånes, fordi dens metode er selvhån. I zenlærens mondo og koan nåede den japanske uklarhed sit metafysiske højdepunkt."

"Zen er i bedste fald en eksistentielistisk spøg og i værste fald et net af højtidelige absurditeter."

"Zen er en kult i det absurde, af rituelle narrestreger og pludselig psykoterapi for et genert samfund, der er plaget af skamfølelse, en teknik til løsning af de knuder, der gør livet besværligt. Med ét ord: Zen var det feudale Japans beroligelsesmiddel."

Arthur Koestler omtaler Bodhidharma som "en vildt udseende, fanatisk munk", som "ophidset råbte" til Kejseren "zen har intet budskab, der findes intet helligt."

"Den traditionelle tone i zen lægger vægt på uhøflighed, stejhed...sarkastisk optræden."

Bodhidharma "males altid som en snurrende hugaf med truende, fremspringende øjne, men dog

med et glimt af frydefuld sarkasme i blikket."

"Traditionen med uhøflig og grov optræden har holdt sig op til vore dage."

Når Arthur Koestler forsøger at afsløre sandheden i en koan kommer der følgende ud af det. I den første af den kinesiske zenmester Hung-lun's "tre barrierer" spørges der: "Enhver er født et sted. Hvor er du født? Svar: Tidlig i morges spiste jeg risvælling, nu er jeg sulten igen." Koestlers kommentar til denne koan er:

"Svaret synes at betyde, at omstændighederne omkring fødsel og død er som krusninger henover begivenhedernes hav, ligeså betydningsløse som den evige skiften mellem sult og mæthed."

Sikke noget forfærdeligt sludder! hvis han gik til zenmesteren med den i et sanzen interview, ville han blive ringet ud lige med det samme, og det betyder: Svaret er galt! Koestler skriver side op og ned om koan og satori:

"Hele zens lære synes at være rettet mod alle de hæmninger og bånd, som japanerne har pålagt sig i deres adfærdsnormer."

"Den traditionelle angst for det uforudsete modvirkes ved pludselig at dænge eleven til med overraskende og chokerende påstande og opmuntre ham til at reagere på en ligeså fjollet måde. Koan-teknikken går ud på at opmuntre netop den side af menneskenaturen, som de sociale morallove fordømmer."

"Ved en åndelig akrobatisk bedrift, som næppe noget andet land kunne præstere magen til, blev Buddhas milde lære, som vender sig mod al vold, til den afgørende tro for den morderiske samurai-klasse... Hemmeligheden ligger ikke i Buddhas smil, men i en ganske enkel universalformel: forlad dig på din intuition, kortslut reflektionen, vær spontan i alle dine handlinger.... satori er intuition, hverken mere eller mindre. Resten er en pseudo-mystisk leg med ord."

"Let gennemskuelig zen-hokus-pokus."

Om Daisetz Suzuki siger Arthur Koestler dette: "Vi kan betragte dr. Suzukis vældige livsværk på mindst en million ord, skrevet specielt med dette for øje: at forvirre og bedøve den rationelle tanke

- som en kæmpespøg af enestående heroiske dimensioner, og de Vestens intellektuelle, der er gået i fælden og har ladet sig betage, har udleveret sig eftertrykkeligt til latteren."

Zazen meditationen kan Koestler slet ikke få til at passe sammen med sin forståelse af zen:

"Selvom Zazen øvelserne indtager en fremtrædende plads i klosterlivet, synes zen og meditation ligesom ikke rigtig at passe sammen. Øvelserne følger en mystisk teknik, men de er uden mystisk indhold. Hvis der ikke er nogen Gud, ingen morallov, ingen læresætninger, hvad er der da tilbage at meditere over, bortset fra at gentage: at en rose er en rose er en rose er en rose er en rose som sikkert middel til selvsuggestion?"

Der er forskellige andre skrappe udsagn om zen i *Lotusen og Robotten* som f.eks. at zenmestrene vidste "at den kosmiske nihilisme i deres lære var som arsenik: - i små doser som en stimulans, i store som gift" - og hvad med denne her: "Zen filosofiens slappe, amoralske spontanitet."

Jeg tror jeg vil slutte denne fremstilling af krænkende bemærkninger om zen med Koestlers trang til at nedrakke en fin gammel zenmand. "Dette fører mig tilbage til dr. Suzuki og til spørgsmålet om, hvorvidt han og hans disciple prøver på at tage læserne eller sig selv ved næsen. Da "Alice i Eventyrland" kan bruges som håndbog i zen, kan jeg ligeså godt tilstå, at jeg hele tiden har været slået af dr. Suzukis forbløffende åndelige lighed med enten Tweedledum eller Tweedledee, hvilke herrers tvillingekarakter uden tvivl skal symbolisere forholdet: te og ikke-te, pil og skive, forfatter og læser, bedrageren og det bedragne sind."

Arthur Koestlers læsere skulle ikke vente mere end ét år på selv at kunne læse Daisetz Suzukis egne ord, for i 1962 udkom det eneste værk af Suzuki (1870-1966), som er oversat til dansk. Det drejer sig om *Zen-buddhisme. En orientering*, oversat af Mogens Boisen, med langt forord af C.G. Jung. Den engelske udgave hedder *An Introduction to Zen Buddhism* og udkom første gang i 1934 i Kyoto. Oprindeligt drejer det sig om en samling artikler, der udkom i tidsskriftet *The New East* 1914-18. Vi har altså at gøre med noget af det første materiale Daisetz Suzuki skrev om zen. I en senere dansk udgave fra 1985 har man erstattet Jungs forord med en indledning af Henrik Hjort Sørensen, vel sagtens fordi man nu var betænkelig ved at lade Jung introducere zen til læseren. Zen bliver faktisk ikke nemmere at forstå, når man ser den igennem psykologiens briller. Suzukis *Zen-buddhisme* er selvfølgelig et meget kompetent værk, skrevet af en mand, som gennemgik mange års zentræning i *Engaku-ji* først under Imakita Kosen Roshi (1816-1892) og senere under Shaku Soen Roshi (1859-1919), før han begyndte at skrive og holde foredrag om zen. Han blev ved med at skrive til han var 95, og det er faktisk underligt, at den omtalte lille

orientering om zen er den eneste bog af ham på dansk ud af hans enorme produktion.

Samme år 1962 udkommer en anden bog om zen på dansk. Det er *Alan W. Watts* (1915-73) *Zen-buddhismen*, oversat af *Aksel J. Knudsen* fra den engelske udgave *The Way of Zen*. Dette er nok den mest populære og velformulerede bog om zen, der er skrevet. Den er skrevet af en forfatter som var umådelig vel orienteret indenfor næsten alle spirituelle og psykologiske systemer i verden. Det er en stor fornøjelse at læse denne bog, ikke mindst fordi *Alan Watts* er en meget stor sprogkunstner, men også fordi han på forunderlig vis får zens springende punkt til at være det mest naturlige i tilværelsen, ja netop tilværelsen som den er i sig selv lige nu! Den japanske zenmester *Sohaku Ogata* skal engang have sagt om *Alan Watts'* zen, at den er som en kats miav i forhold til en tigers brøl. Skønt både kattens miav og tigerens brøl er et udtryk for, at *Buddha-naturen* aktualiseres, kan jeg godt se pointen. Sagen er, at *Alan Watts'* forståelse af zen ikke har basis i zentræningen, men udtryk for en meget begavet zen livsanskuelse. Men det kan man også sige om mange andres skrivelser om zen, selv om de måske har adskillige års zentræning bag sig. Selv ikke mange års zazen kan garantere, at man har fattet det springende punkt.

Alan Watts' zen har været et problem for mange, som i dag er forankret i zazen, og er stadig et problem for de mange, som har praktiseret zazen længe, men stadig føler, at de ikke har fattet zens springende punkt. *Alan Watts'* bog varslede på en vis måde om en ny tid for vesterlændinges interesse for zen. Han står ligesom med det ene ben i en tid, hvor zazen næsten ikke kunne tages alvorligt, og det andet ben i en tid, hvor zazen er det eneste seriøse, der er at gøre ved ens eksistentielle dilemma. Det som bevirkede, at indstillingen skiftede, forøvrigt uden at *Alan Watts* selv var rigtig klar over det, var den psykedeliske revolution, som skabte en levende interesse for spirituel praksis og mystikkens betydning. *Alan Watts* var selv en meget markant figur i denne psykedeliske periode, derom vidner hans egen lille bog *Den muntre Kosmologi. På opdagelse i Bevidsthedens Kemi*, som udkom på dansk i 1970. Mens *Alan Watts* var i fuld gang som talsmand for en ny tids økosofiske og ikke-dualistiske tilværelsesbetragtning eller hippiefilosofi, listede de bagerste tilhører af til forskellige zenklostre. De ville nu selv prøve det i praksis, som *Alan Watts* talte om, men aldrig selv havde tænkt sig at gøre noget ved. Havde han allerede selv fattet det springende punkt, eller havde han ikke?

Danske læsere fik i 1971 lejlighed til at stifte bekendtskab med en fin lille bog af den tyske filosofi professor *Eugen Herrigel: Bueskydning og Zen*, med et klart og enkelt forord af *Suzuki*. *Herrigel* kom til Japan i 1929 og øvede sig i *kyudo* eller bueskydningens kunst for at forstå zen. Hans måde at fortælle om sine erfaringer på, har fået utrolig mange vestlige læsere overalt i verden til at blive

mere opmærksomme på deres tanker og handlinger. Det er en beretning om, hvordan han gennem års træning hos en japansk mester efterhånden bliver afklaret med hensyn til zen-buddhismens væsen. *Herrigel* fortæller om sin lærer, som med skarp pædagogisk sans ledte ham gennem de mange vanskelige faser på vejen, beherskelse af åndedrættet, muskelkontrol og den selvforglemmelse, som gør, at japansk bueskydning ikke er en sport, men en form for meditativ praksis, hvor man uden personlig ærgerrighed og emotioner bliver ét med buen, pilen og skiven. *Herrigel* opholdt sig i Japan til 1948, samme år som originaludgaven af hans bog udkom. Noget meget væsentlig ved kyudo er, at den ikke tjener noget sportsligt formål eller er en fornøjelse, men virker som en skoling af bevidstheden og som et middel til at bringe denne i kontakt med den egentlige virkelighed. Man øver sig ikke kun i bueskydning for at ramme skiven, men først og fremmest for at bringe det bevidste i harmonisk overensstemmelse med den, som ikke ved.

Før vi beskæftiger os med den nye generation af zenstuderende, som enten kun er interesseret i zazen og ikke i bøger eller som seriøst fordyber sig i begge dele, er der nogle bøger jeg vil nævne betydningen af. Den første er *Meditationens Veje*, redigeret af *Nils-Olof Jacobsen* og oversat fra svensk 1975. Det er en antologi, hvor 10 forfattere beskriver hver sin form for meditation, som de selv har haft praktisk erfaring med, og giver oplysninger om teknik og metoder. Den svenske professor i religionsfilosofi ved Uppsala Universitetet *Hans Hof* har her skrevet kapitlet "*Zen-meditationen*". *Hans Hof* beskæftiger sig med mystikernes erfaringer og den religiøse erfarings sprog. Han skrev doktordisputats om *Meister Eckeharts* mystik og blev interesseret i zen ved at dyrke meditation og læse *Hugo Enomiya-Lassalles* (1898-1990) bøger om zen og kristen mystik. Hans zenlærere var *Karlfried von Dürckheim* og *Taisen Deshimaru* (1914-1968). Siden 1970 har *Hans Hof* ledet kurser i zenmeditation i Rättvik. Han er Sveriges "*grand old man*" med hensyn til zen. Kapitlet er helt og holdent praktisk orienteret og derfor meget spændende og relevant for den, der vil vide noget om zazen, før han selv begynder. *Hans Hof* skriver: "*Hvad meditationen i dag betyder for mig, kan jeg formulere som følger: Zen er for mig en livsform, så konkret, hel og samlet som mulig. Uden de erfaringer, som zen giver, er religion for mig en mere eller mindre meningsløs historie; i de erfaringer finder jeg nøglen til meningen med formuleringer, der udtrykker en religiøs erfaring.*"

For at blive lidt i denne tradition skal vi op til 1986 for at finde den danske udgave af det store værk, som *Hans Hof* og *Wilfried Stinissen* både har redigeret og skrevet betydelige ting i. Det drejer sig om *Meditation og Mystik. Om dybmeditation - mystisk erfaring og afspænding*. Også med undertitlen *Fra zen, bhakti og transcendental meditation til kristen dybmeditation og mystik*. Den er mesterligt oversat fra svensk af Ruth Plum, hvis klare og koncise form passer fortræffeligt til kristne

mystikere som *Teresa af Avila* og *Johannes af Korset*. Bogens mest interessante afsnit er uden tvivl *Hans Hof's* kapitel om *Meister Eckeharts* mystik. Parallellerne til zen er umiskendelige og formuleringerne korte, klare og stærke, det er virkelig flot arbejde. Kapitlerne om mystik af *W. T. Stace* og om zen af *Karlfried von Dürckheim* er for min smag alt for psykologiske og intellektuelt for stor en mundfuld. Det gør adgangen til zens springende punkt alt for ufremkommelig. Bogen er i det hele taget meget ordrig, der er virkelige perler, men der er også tunge sten.

Skal vi se på et par religionshistoriske værker med betydning for zens forståelse og udvikling herhjemme, vil jeg først og fremmest fremhæve den amerikanske religionshistoriker *Huston Smiths* *Religioner i Øst og Vest* med undertitlen "*Mennesket i Kosmos*", i 2 bind, 1984, smukt og stilfærdigt oversat af *Swami Anand Rahasya*. Der er kapitler om hinduismen, buddhismen, konfucianismen, taoismen, islam, jødedommen og kristendommen. Under buddhismen finder vi et meget tiltalende afsnit om zen med titlen "*Blomstens Hemmelighed*", som bærer præg af, at professor *Huston Smith* ikke nøjes med at studere zen ved sit skrivebord, men tager til Kyoto og deltager i en intensiv meditationsuge (*o'sesshin*) i *Myoshin-ji* og går til *sanzen* hos *Zuigan Goto Roshi* (1879-1965). *Huston Smith* er ikke nogen almindelig akademiker, da han hører til de forskere, som ønsker at trænge ind i religionernes væsen, fordi det er en hjertesag.

Et andet meget læsevenligt og kulturhistorisk set tilfredsstillende værk er *Olof G. Lidins* *Japans Religioner* fra 1985, som udkom i Politikens serie "*Verdens Religioner*". Det er tilsyneladende et populært skrevet værk, men det spændende er, at der faktisk ikke er det hjørne af Japans lange religionshistorie, som ikke er med. Det hele er kronologisk ordnet, så man får fornemmelse af en utrolig varieret udvikling med yderpunkter, som Lidin forstår at forbinde med hinanden, så man fornemmer det særlige japanske: Nemlig at leve uforstyrret sammen med alle de mange modsætninger. Læseren fornemmer, at zenskolerne og zenæstetikken i Japan hører hjemme i et meget komplekst kulturelt miljø. Deraf kan man lære, at zen sandelig ikke er hele Japan, men kun en beskeden del af et utroligt bredt kulturelt spektrum.

Zenbuddhismen er i de sidste 20 år blevet til et levende engagement for en lille gruppe mennesker i Danmark. Før i tiden drejede det sig for de flestes vedkommende om en intellektuel interesse, som for nogen blev til en livsanskuelse. For andre var det kærligheden til kinesisk eller japansk kultur og åndsliv, som fik dem til at læse om zen. Men jeg kender ingen fra den tid, for hvem interessen for zen var så livsvigtig, at de selv gav sig i kast med den zenbuddhistiske praksis, som er *zazen*. Jeg kender kun een dansker, som før 1969 rejste til Japan for at snuse til zentræningen i et kloster. Det var præsten *Erik Rostbøl*, som i sin rejsebeskrivelse fra Østen *Den Hellige Elendig-*

hed har beskrevet sit månedslange lange ophold i *Rinzai* zen klostret *Ryutaku-ji* i slutningen 1950'erne under vejledning af den usædvanlige zenmester *Soen Nakagawa*. Der fandtes på den tid ikke en Zen Buddhistisk Forening eller Samfund herhjemme hvor man kunne mødes regelmæssigt og praktisere zazen sammen. I 70'erne skete der så det nye, at man kunne tage zen alvorligt i både filosofisk og praktisk forstand. Det nye var, at det forår, som den psykedeliske tid havde medført i spirituel henseende, ligesom legitimerede Østens mestre, når de hævdede, at meditation var vejen til at afklare ens eksistentielle dilemma. Der var mange, som var desillusionerede med vesterlandsk filosofi, psykologi og kristendom. De troede ikke længere på, at den slags informativ intellektualiseren kunne hjælpe dem af med deres angst og adskilthed.

Zenbuddhismens praksis tiltrækker de, som er åbne overfor mulighederne i orientalsk religionspsykologi og mystik, men som ikke bryder sig om de okkulte tendenser i de teosofiske systemer eller i visse indiske religionsformer. Jeg tror, at de, der føler sig tiltrukket af zen, også føler et åndeligt slægtskab med taoismens livsvisdom og i hele taget med Østasiens kærlighed til naturen. Desuden tror jeg, at mennesker, som bliver fascineret af zen, føler sig besnæret af zens ukonventionelle og ulogiske spørgsmål og svar; de føler nok, at paradokset svarer til deres egen situation. Men først og fremmest tror de på, at det gennem zenmeditationen er muligt at erkende deres egen og alle tings egentlige natur og derved befri sig for den angst og adskilthed de oplever. En særlig sans for skarpsindighed, selvironi og uhøjtidelig nøgternhed skal der nok også til, for at man netop synes, at zens måde at sige tingene på er den rette.

I 1978 fik vi så et buddhistisk tidsskrift af en ganske særlig kvalitet. Det var **Stupa**, som igennem de næste år udkom med i alt seks numre. Nr. 3 var et Zen tema-nr. og nr. 6 et kunst tema-nr. **Stupa** kaldte sig selv et "*uafhængigt buddhistisk tidsskrift, som udgives periodevis.*" Det sidste nummer kom i juni 1983. Bladet blev redigeret af et hold af buddhister og forfattere, som selv skrev i bladet og skiftedes til at være ansvarshavende: *Helene Ree, Benny Friis Gunnø, Erik Meir Carlsen, Dorrit Wagner, Poul Erik Pilmann, Flemming Faber og Henrik Hjort Sørensen*. **Stupa** var et smukt tidsskrift, trykt hos Narayana Press med mange illustrationer i bogtryk og med farveforside. Det var et bredt anlagt tidsskrift for alle med interesse for buddhismen. Det dækkede flere kulturer og delte sol og vind lige imellem indisk buddhisme, tibetansk buddhisme, samt forskellige former for kinesisk, koreansk og japansk buddhisme. Indholdet lå på et højt niveau med fokus på en levende nutidig fortolkning, der sigtede på at give ordentlig besked på en måde, så både buddhister og ikke buddhister kunne få noget ud af det. Det eneste, som måske manglede, var en tekstredaktør til at stramme det sproglige lidt op.

Stupas 6 numre indeholdt op til 20 forskellige indlæg og artikler om Zen. *Henrik Hjort Sørensen* skrev om de kinesiske zenmestre *Hsu Yun*, *Lin-chi* og *Han-shan*, den koreanske zenmester *Kusan*, zenbuddhismen i Vesten, zenmeditation og zenæstetik. *Dorrit Wagner* skrev om de kinesiske zen mestre *Hui-neng* og *Han-shan* og *Shih-te*. *Poul Erik Pilmann* skrev om Oksebillederne, zazen og templet *Daishuin*. *Stephen Addiss* skrev om zen maleriet i *Obaku* sekten. *Pat Fister* skrev om den japanske zenmester *Hakuin*. *Lise* og *Simon Heilesen* skrev om zenhaven *Ryoan-ji*. *Torsten Olafsson* skrev om *shakuhachi zen*. *Tim Pallis* skrev om zentræningen og *Eske Møllgaard* havde udarbejdet en ordliste til Zen tema-nummeret.

I løbet af 1970'erne begyndte forskellige danskere og fastboende udlændinge i Danmark at praktisere zazen eller siddende meditation alene eller i små grupper. Der var stadig ingen formelt etableret og navngivet zengruppe. Nogle få danskere rejste til Japan, Kina, Korea eller USA for at lære at sidde i et zenkloster. De kom tilbage fra udlandet og begyndte at sidde regelmæssigt. Efterhånden lærte de hinanden at kende og begyndte at sidde sammen. Et praktisk engagement er f.eks. 45 minutters zazen morgen og aften + 3 timer en enkelt aften om ugen. Undertiden mødtes de i weekenden til en lille sesshin dvs. 8 timers zazen om dagen. Da der ikke var nogen zenlærer i Danmark i 70'erne, blev det snart sædvane, at hver især praktiserede på den måde han eller hun havde lært i udlandet hos en eller anden zenmester. Da alle zenmestres zazen vejledning er forskellig fra hinanden på grund af tradition og den overlevering, der findes i mesterens linie, lærer eleverne forskellige metoder. Denne variation med hensyn til praksis præger stadig dansk zen, og gør dansk zen usekterisk.

I 1969 rejste jeg til Japan for at gå i zenlære. Jeg fandt frem til en lærer ved Daitoku templet i Kyoto ved navn *Sohaku Kobori* (1918-1992), blev i Japan et år og fortsatte med at sidde regelmæssigt i årene fremover. Denne zenmesters undervisning er beskrevet i en artikel: "*Nanrei Sohaku Kobori and his Teaching of Shikan One: A Remembrance*", *FAS Society Journal*, Summer 1992, Kyoto. I efteråret 1977 vendte jeg tilbage til Kyoto for at fortsætte zentræningen og blev der nu i 2 år til efteråret 1979. Foruden zazen og sanzen praksis i *Daitokuji* hos *Kobori* besøgte jeg zenmesteren *Katsuki Sekida* i *Koji* på *Shikoku* øen, og zenmesteren *Gemmyo Murase* i *Obaku* sektens tempel *Mampuku* i *Uji* nær Kyoto. Hos *Eastern Buddhist Society* på *Otani* Universitet deltog jeg i en studiegruppe ledet af zenmesteren *Keiji Nishitani*, som gennemgik *Hekigan Roku* eller "*Blåklippe Optegnelserne*", et meget betydningsfuldt zenværk. I *Reiun-in* i *Myoshinji* praktiserede jeg i zenmesteren *Shinichi Hisamatsus* zengruppe *FAS Society*. *FAS* står for *Formless, All, Self* og er en meget aktiv og levende lægmandsgruppe, som i mere end 30 år har været et samlingssted og inspirationskilde for mange zeninteresserede både i Japan og Vesten. I

denne lægmands zengruppe traf jeg andre zenlærere, som fik betydning for mig: *Masao Abe, Takayasu Koretsune, Motoo Kawarabayashi, Sennichiro Higashi, Ryotaro Kitahara, Gishin Tokiwa, Seiji Ishii.*

Henrik Hjort Sørensen rejste ligeledes i begyndelsen af 70'erne på en rundrejse først til USA for at opsøge forskellige buddhistiske centre. Derefter tog han til Kina og Japan, men først i det store, gamle, traditionsrige *Songgwang* tempel i Sydkorea fandt han hvad han søgte, en klassisk, ortodoks zenmester ved navn *Kusan* (1908-1983). *Kusan* kunne ligeså godt have levet i *Tang* dynastiet, han var simpelthen en levendegørelse af zen buddhismen, så ekstraordinær almindelig som kun en gammel Buddha kan være. *Henrik Hjort Sørensen* havde fundet sin lærer og rejste i de følgende år mange gange til Korea for at fortsætte sin zentræning, hvor han blandt andet deltog i et halvt års intensiv zazen sesshin. I sommeren 1981 besøgte *Kusan* Danmark som den første og eneste zenmester til dato. Der blev afholdt en uges sesshin med foredrag og personlig vejledning af *Kusan*. Jeg tror roligt man kan sige, at den uge med *Kusan* i København i fremtiden kommer til at stå som en milepæl for zen i Danmark.

I 1976 udkom *Henrik Hjort Sørensens* første litterære produktion, en nu svært anskaffelig oversættelse fra engelsk af *Hjerte Sutraen* og *Diamant Sutraen*, som er de to vigtigste små tekster i *Prajnaparamita* litteraturen. Året efter i 1977 udkommer en lille perle på Borgens Forlag, nemlig *Zen Historier*, 119 klassiske zenhistorier om mesteren og hans elev. Eleven står på toppen af en hundrede fod høj pæl, mesteren giver ham det sidste skub ud i det ufattelige. *HHS* indleder dette vigtige lille kildeskrift med en kort kulturhistorisk baggrund for stoffet. Den næste håndvenlige bog er *Zen. Belæringer, Historier, Digte*, som *HHS* havde samlet og oversat fra kinesisk i 1982. I denne bog findes nogle meget vigtige belæringer for den, som vil praktisere zen, f.eks. den japanske zenmester *Dogens Fukanzazengi. Universel opmuntring til Zazen, Kusans* uundværlige *Hua-t'ou metoden. Praktiske instruktioner for vesterlændinge, som studerer Zen og Hakuins Zazen Wasan. Sangen om Zazen.* Bogen er i det hele taget rig på helt centrale tekststeder fortalt emfatisk og i en nøddeskal.

Den første **Zen Buddhistisk Forening** havde stiftende generalforsamling den 26. september 1982. Mellem de fremmødte var *Maria Tascher, Tommy Rasmussen, Lars Læssøe-Larsen* og *Niels Holger Wulff*. Foreningen var en gruppe, som havde siddet sammen med zenlæreren *John Mortensen* siden efteråret 1979. *John Mortensen* havde startet denne zengruppe, som en underafdeling af Karateskolen på Emdrupvej. Han skriver selv om sin baggrund for at virke som zenlærer i *Karateskolens blad*: "*Jeg har trænet zen mere eller mindre intensivt i ca. 8 år. Først for*

mig selv i ca. 1 1/2 år, hvor jeg løste en "koan", så i nogle få uger i Ryutaku-ji-templet i Japan for at få godkendt koanløsningen. De følgende år gik med at indpasse min zen-dharma (indsigt) i mit daglige liv, og her har karaten hjulpet mig meget, idet karate for mig er meditation i bevægelse - levende visdom. Man kan sige at zen er karate for sindet, og karate er meditation for legemet, idet det så at sige er de samme ting man træner på henholdsvis det indre og det ydre plan: styrke, smidighed, udholdenhed, overvindelse af modstandere osv. Efter at have opnået en vis modenhed og koordination af mit indre og ydre liv, tog jeg så igen i kloster, denne gang Dai Bosatsu Zendo i USA. Her gennemgik jeg yderligere koan's og intensiv meditationstræning. Efter fire måneder med i alt 760 timers meditation, blev jeg godkendt som leder af et meditationshold. Jeg er dog langt fra færdiguddannet, det vil nok tage 15-20 år endnu."

I begyndelsen af 1980 tager *John Mortensen* tilbage til sin træning under *Eido Tai Shimano Roshi* i **Dai Bosatsu Zendo**. Klostret er en meget imponerende kopi af *Tofuku* templet i Kyoto og ligger smukt og helt isoleret i *Catskill bjergene* i New York. Gruppen i København fortsætter med at sidde hos *Maria Tascher* i de næste år. *Lars Læssøe-Larsen* og *Maria Tascher* rejser et halvt år til *Dai Bosatsu Zendo* for at gøre noget alvorligt ved deres zentræning. I Sommeren 1983 kommer *John Mortensen* tilbage til Danmark som zenpræst med navnet *Denko Mokudo Zenji* og med autorisation til at give *dokusan* og *teisho*. *Dokusan* betyder at "gå alene til mesteren", hvilket vil sige praktikantens møde alene med mesteren i et særligt rum, hvor hans forståelse af zen prøves. Det er en meget vigtig del af zentræningen, og derfor betyder en autorisation til at give *Dokusan*, at man er blevet godkendt som zenmester eller lærer. *Teisho* er ikke en prædiken eller foredrag i almindelig forstand, men en direkte pegning på eller demonstration af zens sandhed. At give *Teisho* kræver naturligvis, at man kender denne sandhed.

Zen Buddhistisk Forening flytter nu til Kokkedal, hvor *John Mortensen* bor, og skifter navn til **Skandinavisk Zen Center**. Man bestemmer, at onsdag den 17. oktober i fremtiden skal være en højtidsdag for zenbuddhismens officielle indførelse i Danmark. Zentræningen bliver sat mere i system og arrangeret som kurser, man skal betale for. Men i løbet af efteråret og vinteren 1984/85 forlader de fleste af de gamle medlemmer zengruppen og *John Mortensen* rejser tilbage til USA. Han har senere med et glimt i øjet sagt, at han blev fyret.

I Efteråret 1985 genopstår **Zen Buddhistisk Forening** igen, men med en helt ny zengruppe. Initiativet tages af *Peter Fønnesbech*, som kender alle de zeninteresserede i København, som praktiserer alene. *Henrik Hjort Sørensen* har også i mange år huset en zengruppe. De mødes en aften hos *Peter Fønnesbech* og beslutter at stifte en zengruppe, hvor man mødes hos *Lars*

Læssøe-Larsen hver onsdag til zazen. Til det stiftende møde var foruden *Peter Fønnesbech* også *Lars Læssøe-Larsen, Tommy Rasmussen, Niels Holger Wulff, Henrik Hjort Sørensen, Dorrit Wagner* og *Tim Pallis*.

Zen Buddhistisk Forening har nu eksisteret i syv år, da dette skrives (1992). Foreningen er usekterisk, har ingen lærer, men virker som et uhøjtideligt mødested for de, som vil og kan praktisere zazen sammen med andre. *Zen Buddhistisk Forening* er ikke missionsk, og vi er ganske ligeglade, om der kommer 2 eller 10 til zazen. Der er hjælp og råd at få for de nye, som er på helt bar bund, men de må selv være interesserede i at hente oplysninger om zentræningen hos de tilstedeværende. Der afholdes ingen sesshin træning i foreningen som sådan, men i ny og næ finder nogle fra gruppen sammen til en sesshin alligevel.

Skønt orienteringen i zengruppen hovedsageligt er *Rinzai zen*, er der deltagere, som er tilknyttet andre traditioner, som f.eks. *theravada* buddhisme eller *advaita vedanta* eller noget helt andet. Det vigtigste er at kunne sidde i de 3 timer det varer, og det vil blandt andet sige, at kunne meditere ubevægeligt i 45 minutter i træk. Den frihed og løse tilknytning, som findes i *Zen Buddhistisk Forening*, synes vi det er vigtigt at fastholde samtidig med, at der faktisk kræves noget af deltagerne med hensyn til praksis. I løbet af de 7 år foreningen har eksisteret, har der været mange forskellige deltagere til vores onsdagsmøder. Mange ønsker at prøve zazen for en tid, nogle kommer tre/fire gange, andre et halvt eller helt år og holder så op. Vi hører sjældent om grunden til den manglende interesse, og vi gør intet for at holde på dem. Men der er en fast kerne af medlemmer, som gør alt for at komme hver onsdag. To af dem - *Tommy Rasmussen* og *Claus Nordstrøm* har begge været munke i en periode på ét år i *Sogen* klostret i *Okayama* i Japan, hvor mange vesterlændinge træner under vejledning af zenmesteren *Shodo Harada Roshi*. To andre danskere har været der, men i en kortere periode. **Sogenji** er et fortræffeligt *Rinzai zen* kloster i Japan, hvor virkelig seriøse zenpraktikanter fra Vesten kan gå i zentræning som munke eller nonner. Men da træningen er meget traditionel, kræves der ikke så lidt af de pågældende med hensyn fysisk og psykisk robusthed.

Lad os nu se lidt på de nyere religionshistoriske værkers behandling af zen. I 1984 udkom "*GADS religionshistoriske tekster*", under redaktion af *Bendt Alster* og *Christian Lindtner*. Det er et imponerende værk med et stort og alsidigt udvalg af tekster fra hele verden nyoversat på grundlag af originalsprogene af de bedste danske filologer og religionshistorikere for tiden. Man kan sige, at det er et slags supplementsbind til serien "*Verdensreligionernes Hovedværker*". Teksterne er forsynet med indledninger, der placerer dem i en kulturhistorisk sammenhæng. Det interessante

ved mange af de udvalgte tekster er, at det mytologiske eller religiøse indhold er eksistentielt. Dermed mener jeg, at de forsøger at give svar på menneskets spørgsmål vedrørende fødsel og død, lidelse og frihed og vores egentlige natur. Det adskiller dem fra tidligere religionshistoriske udvalg, som var mere etisk religiøse i karakter.

Det 4. kapitel i delen Østasien hedder *Zen-buddhisme* og er skrevet af *Henrik Hjort Sørensen* og *Eric Grinstead*. Her er et udvalg af virkelig centrale tekster, som kan glæde enhver, der interesserer sig for zen. I indledningen lægges vægt på, at der ikke i zen er tale om nye buddhistiske teorier (alt er tomhed og sindet er Buddha), men om en ny holdning til buddhistisk praksis. Den første tekst, vi præsenteres for, er en af de første og vigtigste tekster i zen. Det er "*Om indsigt i sindet*", et langt digt, som er tilskrevet *Sengcan* (d.606), den 3. zen patriark. Digtet handler om erkendelsen af sindet, *Buddha-naturen*, og nødvendigheden af at overvinde al dualistisk tankevirksomhed. Oversættelsen er ganske fremragende og er måske det bedste stykke zenbuddhistiske lære, vi indtil nu har set i Danmark. Det er den rene vare, om jeg så må sige, fordi det springende punkt eksistentielt set er lige så vedrørende for mennesker i dag, som for mennesker i 600 tallets Kina. Det er med andre ord universelt betydningsfuldt.

Den næste tekst hedder *Om at afskære ideen om meditation*. Jeg havde foretrukket at kalde den "*Om at afskære alle forestillinger*". Den fulde tekst findes nemlig i to engelske oversættelser: "*The ceasing of notions*" og "*A dialog on the contemplation-extinguished*". Det nøgleord, som her oversættes med enten kontemplation eller meditation, er sanskritordet *vipasyana*, pali *vipassana*, kinesisk *guan*, japansk *kan*, som altid bliver oversat med *indsigt*. I *theravada* buddhismen bruger man en meditationspraksis, som hedder *vipassana*. Det, der menes med indsigt i denne sammenhæng, er, at iagttage og forstå, at indse eller blot se. Det er denne forståelse af det iagttagne eller seen, som jo er en forestilling, der skal afskæres eller bringes ud af verden. Stykket her begrænser sig til tekstens første afsnit. Det er en knivskarp tekst, som er fundet i *Dun-huang* hulerne og kan dateres til midten af det 7. årh. Den tilskrives *Niu-tou* zenskolen og er formet som en dialog mellem en zen mester og hans elev. Emnet er øjeblikkelig erkendelse.

Oversætterne har desværre valgt at præsentere brudstykker af længere tekster i stedet for hele mindre tekster, men der er ikke noget at udsætte på udvalget som sådan. Alle stykker er hovedværker i zenlitteraturen. Den næste tekst er to stykker fra *Platform Sutraen* eller den sjette patriark *Hui-nengs* (638-713) biografi og lære. Det første afsnit "*Samadhi og Prajna*" handler om hvordan man i praksis forener meditatativ fordybelse og klar bevidsthed. Ordet *prajna*, som betegner den ikke-dualistiske klare bevidsthed er netop ensbetydende med at afskære seen eller *vipasyana*.

Det andet afsnit hedder "*Om at angre og forbedre sig*" og er en særlig fortolkning af de fire *bodhisattva* løfter.

Dernæst kommer teksten "*Om at erkende sindet*", som er en belæring af den kinesiske zenmester *Baizhang Huaihai* (720-814), der som den første samlede og formulerede reglerne for munkenes daglige liv (en dag uden arbejde er en dag uden mad). I dette korte uddrag berøres både den rette mentale indstilling i dødsøjeblikket og den meditative koncentration: "*Brug ikke koncentration til at opnå koncentration, brug ikke meditation til at fatte meditation, brug ikke Buddha til at blive bud-dha. Det siges: Virkelighed søger ikke virkelighed, virkelighed vinder ikke virkelighed, virkelighed udøver ikke virkelighed, virkelighed ser ikke virkelighed, men den finder sin vej helt af sig selv*".

Det efterfølgende uddrag "*Levende væsener er Buddha*" er fra den kinesiske mester *Linji*, japansk *Rinzais* (d.866) optegnelser. Han var grundlægger af *Rinzai* zenskolen i midten af *Tang* dynastiet, og hans fyndige ord studeres stadig i alle zenklostre i dag: "*Ønsker I at kende Buddha? Det er ingen anden end jer selv, som står her foran mig! Jeres mangel på selvtillid forhindrer jer i at opleve den levende patriarks sind*". Det næste afsnit handler om det, der kaldes *koan zen*. En *koan* fremstiller for det meste en dialog mellem mesteren og eleven, som hermed opfordres til at løse sit eksistentielle dilemma.

Teksten "*Nødvendigheden af zazen når man praktiserer Buddhas dharma og søger befrielse*" er et uddrag af den japanske Soto zenmester *Dogens* (1200-1253) værk "*Ting man må lægge sig på sinde, når man går vejen*". Det forekommer mig at være et temmelig fascistisk stykke zenbelæring af kedeligste skuffe, så lad os gå videre til den næstsidste tekst "*Zen sektens magiske spejl*". Her er til gengæld vigtige ord for den, der praktiserer zazen. De fire små stykker er skrevet af den koreanske zenmester *Sosan Taesa* (1520-1604) og stammer fra en standard tekstbog for unge novicer. Stykkerne omhandler nogle helt basale råd og vink vedrørende koan meditationens praksis: "*Hvis du bruger koanmetoden, bør du praktisere lige så ihærdigt, som en høne ruger sine æg, som en kat fanger mus, som en sulten mand tænker på mad, som en tørstig mand tænker på vand, eller som et spædbarn, der tænker på sin mor. Kun da vil din praksis lykkes for dig*".

Det sidste uddrag hedder "*Frugten af at praktisere*" og er et afsnit fra den kinesiske zenmester *Hanshan* (1546-1623) selvbiografi. Stykket beretter om nogle meget tankevækkende oplevelser han havde på *Wutai* bjerget i *Shanxi* provinsen, da han mediterede dér sammen med en anden bjergmunk.

I midten af firserne udkom flere forskellige religionshistoriske værker. "*Religionshåndbogen*" kom i 1985 og indgår i serien *Religion/Etik* under redaktion af *Peter Boile Nielsen*. Den er tænkt som en grundbog til brug ved religionsundervisningen i gymnasiet og HF. Medarbejderne fik helt frie hænder til at anlægge egne synsvinkler i overensstemmelse med deres religionsopfattelse. Kapitel 5 omhandler "Buddhismen" og er fortræffeligt skrevet af *Benny Friis Gunnø*, som var med i redaktionen og en af forfatterne i det buddhistiske tidsskrift *Stupa*. Jeg nævner ham her, skønt hans skribentvirksomhed egentlig falder udenfor rammerne af denne redegørelse af zenbuddhismens historiske udvikling i Danmark, fordi der er nogle ganske særlige kvaliteter ved hans beskrivelse af buddhismen. Jeg synes, at *Benny Friis Gunnøs* måde at fremstille de centrale aspekter af buddhismen på, både den oprindelige indiske buddhisme og den senere mahayana buddhisme, klart, enkelt, grundigt og nutidigt, virkelig er tilfredsstillende. Det er nok den bedste indgang man i dag kan få til buddhismen og så på 15 sider. Det er et meget velkomponeret arbejde.

Kapitlerne "*Kinesisk religion og filosofi*" og "*Japans religioner*" er begge skrevet af den utrættelige *Henrik Hjort Sørensen*, som nu optræder i alle sammenhænge, der drejer sig om østasiatisk kunst og kultur. Det er frem for alt som buddholog med speciale i koreansk zenbuddhisme, at han har gjort den største indsats. Men i disse kapitler er der tale om en bred gennemgang af Kinas og Japans religiøse kulturhistorie med vægt på at fremstille åndslivet fra den praktiske og kontemplative side. Der er derfor også nogle udmærkede afsnit om *chanbuddhismen* i Kina og *zenbuddhismen* i Japan, hvor forskellen mellem *Rinzai* skolen og *Soto* skolen fremhæves. For første gang kan læseren nu også finde et afsnit om *zenbuddhismen* i Vesten.

Det tredje moderne religionshistoriske værk så dagens lys i 1985 med Gyldendals "*Religion - en grundbog i livsanskuelser*" under redaktion af *Jens Thodberg Bertelsen*, *Michael Böss*, *Birthe Mølhave*, *Finn Stefánsson* og *Asger Sørensen*. Der er en 2. udgave fra 1992 også, og denne mursten er naturligvis også beregnet som en grundbog for gymnasiet og HF. Heri kan man endnu engang finde et mindre afsnit om zen, *Rinzai* og *Soto*, *koan* og *zazen*, japansk æstetik og kamptræning skrevet af *Birthe Mølhave*. Jeg må ærligt indrømme, at disse meget korte sammendrag af en vanskelig forståelig og livslang praksis og filosofi efterhånden virker noget overfladisk skønt sobert informerende. Jeg synes der bruges for mange ressourcer på overfladiske leksikon informationer, som kun gavner den almene kulturelle dannelse uden at tilfredsstille den læser, som gerne vil gå i dybden.

Med dette hjertesuk kan vi se på det sidste værk af slagsen med en mere positiv indstilling. Det drejer sig om bogen *Japans religioner i fortid og nutid* ved *Esben Andreasen* og *Finn Stefánsson*,

også udgivet på Gyldendal i 1986. Det er et værk i serien: "*Tekster til livsanskuelser/religion*" redigeret af *Asger Sørensen* og den første omfattende og samlede tekstudgivelse til de japanske religioner. Det er dog ikke en omfattende introduktion til japanske religioner og kulturformer, men et oversigtsværk med mange korte stykker om vidt forskellige emner vedrørende japansk mentalitet, kultur, folkereligion, mytologi, buddhisme, nye religioner og moral og politik. Der er både sprogligt og pædagogisk set meget fine behandlinger af de enkelte emner. Udvalget er glimrende og umådelig bredt informerende med adskillige oversættelser af japanske forskeres værker skrevet på vesterlandske sprog. Zenstoffet bærer præg af, at man er sprunget over hvor gærdet er lavest, idet man hovedsageligt har valgt at præsentere stykker, som allerede findes på dansk i forvejen. Det gælder *Kohyrdebillederne* fra *Åge Marcus's* bog *Den blå drage*, *Poul Erik Pilmann's* *Hverdag i zen-templet Daishuin* og *Za-zen. Instruktion i siddende meditation for begyndere* fra det buddhistiske tidsskrift **Stupa**, *Ti haiku-digte* fra *Hans-Jørgen Nielsens* "*Haiku. En introduktion og 150 gendigtninger*" København 1963, "*Bueskydning og Zen*" fra *Eugen Herrigel* bog af samme navn, København 1971. Men der er også nogle få fortræffelige oversættelser af zenhistorier fra *Poul Reps* populære bog: *Zen flesh. Zen bones*, som lige er kommet på dansk, oversat af *Hugo Hørlych Karlsen*. Her er den bedste, som hedder *Paradisets porte*:

*En soldat med navnet Nobushige kom til Hakuin (1685-1768; zenmester) og spurgte:
"Findes der virkelig et paradys og et helvede?"*

"Hvem er du?" spurgte Hakuin.

"Jeg er en samurai," svarede krigeren.

"Du, en soldat!" udbrød Hakuin. "Hvilken fyrste ville have dig som livvagt. Dit ansigt ser ud som en tiggers."

Nobushige blev så vred, at han begyndte at trække sit sværd, men Hakuin fortsatte:

"Nå, du har et sværd! Dit våben er sikkert alt for sløvt til at hugge mit hoved af."

Da Nobushige drog sit sværd, bemærkede Hakuin: "Her åbnes helvedes porte!"

Ved disse ord opdagede samuraien mesterens selvbeherskelse, stak sit sværd i skeden og bukkede.

"Her åbnes paradisets porte, sagde Hakuin.

I 1977 udkom en bog med en meget spændende titel: *Zen og kunsten at vedligeholde en motorcykel* skrevet af den amerikanske forfatter og filosof *Robert M. Pirsig*. Den blev en bestseller i det meste af verden og ikke uden grund. Det er nemlig en biografisk rejsebeskrivelse om en tur på landevejene tværs over det nordlige USA og samtidig en filosofisk rejse fra den vesterlandske kulturs dualistiske opfattelse af alle forhold til en ny kvalitetsopfattelse af livets praktiske sider.

Kvalitet! Dyd! *Dharma!* Pirsig finder hvad han søger, en ny forståelse af, hvad de græske filosoffer kaldte *Aretê*. Det betyder ikke moralsk dyd, men udmærkelse, *dharma*, siger han: "*Før forstandens kirke. Før substans. Før form. Før hjerne og omverden. Før dialektikken. I den rene kvalitetsøjeblik er der hverken subjekt eller objekt*".

Bogen er en fortælling om en far, hans elleveårige søn og en stor velplejet motorcykel. Det er ikke en bog om Østens zen, dertil er den alt for litterær og filosofisk. Men der er alligevel fremragende klare og indsigtfulde formuleringer af aktive menneskers ikke-dualistiske virke, og det springende punkt, som zentreringen hjælper med til at finde. Der er ikke mange ord om zen i bogen, men når der er, opdager man straks, at *Robert Pirsig* godt ved hvad han taler om: "*Zen-buddhismen har en øvelse i blot at sidde stille. Øvelsen skal ophæve forestillingen om en adskillelse mellem selvet og omverden, så denne adskillelse ikke længere dominerer bevidstheden. Det, jeg taler om i forbindelse med vedligeholdelse af motorcykler, er en øvelse, der går ud på blot at reparere. Den skal ophæve den tilsvarende adskillelse mellem en selv og det, man beskæftiger sig med. Hvis man ikke lader sig dominere af en følelse af at være adskilt fra det, man laver, kan man sige at være engageret i det. Det er det som omhu i virkeligheden drejer sig om: en samhørighedsfølelse med det foreliggende arbejde. Har man denne følelse følger også forståelsen af kvalitet.*"

I 1987 udkom *Karlfried Graf von Dürckheim's* bog "*Hara. Menneskets vitale midtpunkt*" på dansk, oversat af *Guni Martin*. Det er en meget oplysende bog for de, der træner i en spirituel disciplin med basis i fysisk koncentration. Alle som dyrker meditation, *yoga*, *Tai Chi*, sport, terapi osv. kan få nytte af *Dürckheim's* erfaring med japansk træningsfilosofi. *Dürckheim* har lært af japanske zenmestre, men man kan ikke sige, at han selv er zenlærer. Han er nemlig gået egne veje og vejleder vesterlændinge på en måde, som tilfredsstiller deres ønske om at forstå tingene mere anskueligt og psykologisk. Værket er overordentlig docerende om alle mulige forhold, der vedrører *hara* eller maven, som det japanske ord desværre oversættes med. Det skulle have været *bugen!* Og det er måske grunden til, at man til trods for de meget indgående spirituelle, psykologiske og terapeutiske oplysninger og forklaringer savner en kontant vejledning i den ganske specielle østasiatiske bugandedrætsteknik, som det hele jo drejer sig om. Yogalæren og terapeuten *Johnny O'Hagan* har skrevet et meget fint forord til bogen. Hør hvad han siger om *hara*: "*Hara er solen - midtpunktet i vort indre univers, der med sin tyngde holder os på plads i livet, men også forbinder os med det. Det er den forbindelse vi har mistet, og som vi er nødt til at genfinde for at kunne opleve den tilstand af balance, der gør livet værd at leve*".

"*Det tomme spejl. Oplevelser i et japansk zenkloster*", skrevet af den hollandske kriminalroman-

forfatter *Janwillem van de Wetering* og oversat af *Alis Friis Caspersen*, udkom i 1990. Denne let læselige og fornøjelige bog om en ung hollænders møde med zenbuddhismens hårde træning i slutningen af 1950'erne er værd at læse før man rejser til Japan for at "brække benene". Zazen gør ondt, livet er en lidelse, hvis du har en illusion om, hvad du går ind til, er det din egen skyld, du var advaret. Det er en selvoplevet fortælling om, hvordan livet i et zenkloster i Japan former sig, set med en vesterlændings øjne. Stedet er ikke navngivet og personerne er nøglepersoner. Men kender man lidt til zenmiljøet i Kyoto, kan man godt regne ud, hvor det foregår, og hvem der er hovedpersoner. Stedet er *Daitokuji's* kloster *Ryosho-ji* eller blot *Daitokuji sodo*. zenmesteren er *Zuigan Goto*. Peter er *Walter Nowick*, amerikaner og pianist, som fik *Inka* (bevis på at have fuldendt træningen) af *Zuigan Goto Roshi* efter 17 års zentræning i Japan. Gerald er den amerikanske digter *Gary Snyder*, som trænede i *Daitokuji* i otte år først under *Zuigan Goto* og senere under *Oda Sesso Roshi*. "*Det tomme spejl*" beretter helt usentimentalt om livet i og udenfor klostret og om forfatterens problemer med autoritet, streng disciplin, tankeflugt og dårlige vaner. Det første budskab, som går ind på lystavlen i zentræningens begyndelse er ens uopmærksomhed og skødesløshed i de daglige gøremål. Det må der gøres noget ved! "*Det tomme spejl*", sagde Peter, "*hvis du kan forstå det, er din søgen forbi.*"

I 1990 udkom også *Tim Pallis'* bog "*Zen. Træning og Tradition*". Det er en praksis orienteret bog med en indgående beskrivelse af, hvordan man fra begyndelsen forholder sig til zentræningen, og hvordan man praktiserer zazen. Der er en minutvis vejledning i den klassiske siddestilling og åndedrætsøvelse. Men det er også en bog, som skildrer zenbuddhismens religionsfilosofi, der handler om at erkende verden, som en direkte erfaring uden adskillelse mellem en selv og omverden. Bogen er tænkt som en håndbog med vægt på meditationstræningens mentale og fysiske sider, men den henvender sig til alle, der er optaget af religiøse og filosofiske spørgsmål. Et fokuspunkt i bogen er forfatterens tilbagevendende beskrivelse af den praktiserendes eksistentielle dilemma i og med, at der ikke kan bygges bro mellem hans træning/stræben og håbet om at opnå en særlig erkendelse, som gør ham til Buddha. Den praktiserende må indse, at han intet som helst kan gøre for at komme til denne erkendelse. Hvad gør han så? *Tim Pallis* skriver: "...hvad værre er, det selvbevidste jeg, som ønsker at opnå *satori* (oplysning) må tilintetgøres eller dø den store død, før der overhovedet er tale om *satori*. Den som ønsker at opnå *satori*, kan derfor aldrig opnå dette. For det andet er den *satori*, som virkelig er opnået ikke *satori*. Når *satori* er opnået er der nemlig ikke længere nogen *satori*." Bogen er krydret med zenhistorier, digte og mange beskrivelser af de forskellige zenmestres genvordigheder på vejen til erkendelse.

Der har nu i nogle år været en generation af unge orientaler på vej, som forsker i verdens-

kulturernes religioner på en anden måde end tidligere tiders religionshistorikere. De religionshistorikere, vi kender fra begyndelsen af århundredet indtil firserne, er alle dygtige filologer og videnskabsmænd, som er uddannet i et universitetsmiljø, hvor positivisme, empirisme og adfærdsvidenskab har været i højsædet i mange år. Det var naturligt for dem at forsøge at studere religiøs adfærd så objektivt, som kun akademikere, der er dybt forankret i vesterlandsk dualisme (adskillelsen mellem subjekt og objekt), kan gøre. Derfor kunne de i behandlingen af deres videnskabelige afhandlinger ikke bruge de troendes værker, i hvert fald ikke de troende fra deres egen samtid. Jeg tænker her på *Daisetz Suzukis* værker, *Jean Herberts* bog "*Shinto*", "*The Gospel of Sri Ramakrishna*", "*Talks with Sri Ramana Maharshi*" og lignende værker. De nye unge videnskabsmænd har derimod et andet forhold til de troende, eller skal vi kalde dem mystikere eller måske mestre.

Det karakteristiske for mange af de studerende fra 60erne og 70erne er, at de netop blev interesserede i studiet af Østens religioner eller af stammekulturernes religiøsitet, fordi de havde haft psykedeliske eller bevidsthedsudvidende oplevelser. De opdagede, selv om de ikke umiddelbart betragtede sig som religiøse, at ekstatiske eller transpersonlige mentale tilstande siden tidernes morgen har været kendt i alle kulturer, og at mange religiøse værker fortalte om disse ændrede bevidsthedstilstande. Som forskere var det derfor ganske naturligt, at de følte sig draget til at beskæftige sig med den levende praksis eller kontemplative side af kulturernes religiøse liv. Blandt disse nye indologer, sinologer, japanologer osv. er der en særlig flok, som samtidig med at være videnskabsmænd i traditionel forstand også er personligt engageret i en religiøs praksis. Adskillige har ved siden af deres studier af asiatiske sprog og kulturer haft læremestre i klostre eller ashrammer. Mange har i årevis praktiseret yoga eller meditation vejledt af sufi mestre, hindu guruer, tibetanske lamaer eller zenmestre.

Uden på nogen måde at forkleine andre traditioners veje, vil jeg gerne fremhæve den særlige zazen praksis, som findes hos zenbuddhister. Den indsats og træning, som finder sted blandt zenfolket, er langt mere intensiv end i noget andet meditationssystem. Især to unge danske forskere har gennemgået denne intensive zentræning i tilknytning til deres forskning og studier af originaltekster på kinesisk. Det er *Morten Schlütter* og *Henrik Hjort Sørensen*. Det er noget ganske nyt og meget frugtbart for forskningen, at studiet af teksternes indhold ikke kun foregår historisk kildekritisk, filologisk eller etymologisk, men at meningen med indholdet også udforskes rent eksistentielt, som en fysisk og mental træning. Det er jo det zenmunkene altid har gjort for at nå til en afklaring af, hvad deres egentlige natur eller *Buddha-naturen* er.

Morten Schlütter, som er forsker ved Yale Universitetet i USA, har skrevet en vigtig afhandling "A

Study in the Genealogy of the Platform Sutra" i *"Studies in Central & East Asian Religions. Journal of The Seminar for Buddhist Studies"*, vol. 2, 1989, som udgives af Per K. Sørensen, Ian Astley-Kristensen og Henrik Hjort Sørensen fra henholdsvis Københavns og Aarhus Universitet. Morten Schlütters arbejde med at analysere de forskellige udgaver af den 6. patriarks *Platform Sutra* omfatter både bibliografiske oplysninger og en sammenligning af de forskellige tekster. Hans resultater kaster et nyt lys over *Platform Sutra*ens oprindelse og udvikling og er betydningsfuld for en forståelse af zenbuddhismens tidlige historie. Det er et meget grundigt forsøg på at forstå hvorledes teksten ændrer sig og udvikler sig gennem tiden. En fuldstændig forståelse heraf vil medføre en klarhed over hvordan *Platform Sutra*ens budskab og metode udfolder sig gennem historien. Man kan roligt sige, at Morten Schlütters forskning har rykket ved de resultater japanske forskere er kommet frem til. De anses ellers for at være længst fremme på dette område.

Henrik Hjort Sørensens forskning er så omfattende, at det vil være umuligt, at gøre rede for alle hans arbejder vedrørende kinesisk kunst og kultur. Han har skrevet afhandlinger om næsten alt indenfor sit fag, en stor produktion omfattende mere end 50 bøger og artikler, redaktørarbejde af tidsskrifter, kongrespublikationer og et utal af anmeldelser. Langt den største del af hans forfattervirksomhed er på engelsk og publiceret i tidsskrifter, som vedrører østasiatisk forskning. Jeg skal derfor begrænse mig til at nævne de vigtigste af hans værker om zen hovedsageligt skrevet på engelsk:

- "The Life and Thought of the Korean Son Master Kyongho". *Korean Studies*, Vol. 7, 1983.
- "The Hsin-ming Attributed to Niu-t'ou Fa-jung". *Journal of Chinese Philosophy*, Vol. 13, 1986.
- "On the Songa Kugam by Sosan Taesa". *Proceedings of the 9th Annual Conference (AKSE)*, 10-15, Chantilly, France, 1985.
- "The History and Doctrines of Early Korean Son Buddhism". Licentiat Afhandling, Østasiatisk Institut, Kbh. Universitet.
- "The Conflict between Son and Doctrinal Buddhism in Unified Silla", *East Asian Institute Occasional Papers* 2, 1988.
- "The Life and Times of the Ch'an Master Yün-men Wen-yen", *Acta Orientalia* Vol 49, 1988.
- "The Contents of Chinul's Son Seen in Relation to the Nine Mountain Schools", *Pojo sasang yongu won*, Songgwang Sa, 1988.
- "Some Observations on the Ch'an Manuscripts from Dunhuang", *Studies in Central and East Asian Religions* Vol 2, 1989.
- "A Study of the Ox-Herding Theme as Sculptures at Baoding Shan in Dazu, Szechuan", *Artibus Asiae* Vol. 51, 1991.

- "Peace and Socially Engaged Buddhism" *Festschrift for H.H. Dalai Lama*. Ed. by Christian Lindtner. Dharamsala, 1992.
- "Fænomenerne som ikke er: Facetter af Buddhismens syn på objekter". *Tidsskriftet Antropologi* 21-22, 1990.
- "Methods of Meditation i Early Chinese Ch'an". Udkommer i *Journal of International Ass. for Buddhist Studies*, University of Michigan.

Generelt kan man sige, at *Henrik Hjort Sørensen* beskæftiger sig med at udforske zenbuddhismens tidligste historie for at trænge om bag hagiografien, legenderne og myterne omkring de zenmestre og de traditioner, som skabte zenbuddhismen i Kina. Det er især koreansk zen, som har haft hans bevågenhed, et for vesterlændinge ret ukendt område, som han tidligere end andre har set vigtigheden af at studere for overhovedet at kunne forstå den ortodokse tradition. Sagen er nemlig den, at japansk zen er en meget speciel form for zen, som har udviklet sig i sammenhæng med japansk mentalitet, militarisme og æstetik. Kinesisk zen er på den anden side næsten ved at forsvinde i Kina, fordi kommunismen og kulturrevolutionen har ødelagt så meget, at det er vanskeligt at forske i zenbuddhismens rødder og traditioner i Kina. Men i Sydkorea lever en ortodoks form for zen videre, som ikke er meget forskellig fra den zen, som blev indført fra Kina for mange hundrede år siden. Derfor har *Henrik Hjort Sørensen* kastet sig over denne tradition, før den moderne industrielle og teknologiske civilisation eventuelt tager livet af den.

Det er rimeligt at afslutte denne redegørelse om zenbuddhismens historie i Danmark med *Zen Buddhistisk Forening's* tidsskrift "**Ukrudt**", No. 1, 1991. Ansvarshavende redaktør er *Tommy Rasmussen*, Lay-out & kunstnerisk tilrettelæggelse har *Henrik Hjort Sørensen* taget sig af.

"**Ukrudt**" er et usekterisk buddhistisk tidsskrift, hvis formål er at udbrede praksis af og kendskab til den zenbuddhistiske tradition i Danmark. *Tim Pallis* har skrevet forordet til "**Ukrudt**" og en introduktion "*Om Selvet hos Jung og Hisamatsu*" til "*Dialogen Imellem Jung og Hisamatsu*", som er oversat fra engelsk af *Dorrit Wagner*. Det er en meget tankevækkende dialog, fordi *Jung* har beskæftiget sig med Østens religionspsykologi og tilsyneladende kommer i vanskeligheder med nogle synspunkter omkring forståelsen af hvad selvet i buddhismen vil sige. *Henrik Hjort Sørensen* har skrevet artiklen "*Den Mystiske Oplevelse i Kinesisk Chan-Buddhisme*". Dernæst kommer nogle uddrag fra "*Rinzai Roku*" eller mester "*Rinzai Optegnelser*", som selv i dag er levende og rammede. Teksterne er oversat fra engelsk af *Tim Pallis*. Endelig finder man 2 breve fra **Sogen-ji** skrevet til zengruppen i København af *Claus Nordstrøm*, som beretter om, hvordan det er at være munk i et japansk zenkloster.

YUNG CHIAS SANG OM OPLYSNING, (pinyin: Yongjia Xuanjue, jap.: Yōka Genkaku)

Oversat af Henrik Hjort Sørensen

Har du set den mand af Tao som er helt i ro og som er gået hinsides lærdom, han søger hverken at undgå fjollede tanker, ej heller søger han efter Sandheden; for han ved at uvidenhed i virkeligheden er Buddhanaturen, og at hans ikke-eksisterende illusionslegeme er intet mindre end Dharmakaya.

Når man ved hvad Dharmakaya er, er der intet objekt, som kan kendes som det, alle tings essens er den sande Buddha i hans absolutte aspekt; de fem skandhaer er bare drivende skyer, der målløst kommer og går, medens de tre gifte blot er bobler som opstår og forsvinder.

Når Virkeligheden er nået, eksisterer hverken ego eller ting, og på et øjeblik renses den aller tungeste karma væk. Hvis jeg bevidst lyver for at bedrage levende væsner, vil min tunge blive trukket ud i æoner så utallige, som støv og sand.

I en, hvis sind en gang er vågnet til Tathagataens Dhyana, er de seks paramittaer og alle andre fortjenester fuldt udviklede; når man drømmer, er det klart at der er de seks verdner, når man er vågen, kan selv ikke det store univers blive fundet.

Her er der hverken synd eller bliss, hverken tab eller fortjeneste: Søg ikke efter noget i Nirvana. Det er som et spejl der aldrig er blevet tørret ren for støv. Idag er det tiden til polerer en gang for alle.

Hvem er fri for tanker og fødsel? Det uskabte kan realiseres uden at ødelægge det skabte, prøv at spørge en trædukke, hvornår den vil opnå Buddhatilstanden ved hjælp af selvdisciplin.

Slip dit tag i de fem elementer og klyng dig ikke til noget, og fortsæt med at spise og drikke i Nirvana.

Der hvor alle ting er relative, forgængelige og fundamentalt Tomme, der er det at Tathagataens perfekte oplysning realiseres.

Jeg må tale med bestemthed for at sætte en sand munks eksempel: For at svare dem som er uenige og ærligt stiller mig spørgsmål går jeg til roden ifølge Buddhaens segl: Hvad angår søgen

efter smågrene, så er det hinsides min kompetance.

Maniperlen er ikke kendt af mennesker, Men den findes i Tathagatagarbhat alle dens seksfoldige funktioner, som hverken er eller ikke er, kommer fra et perfekt lys, der hverken er med eller uden form.

OM AT TRO PÅ SINDET af Seng-ts'an, (pinyin: Jianzhi Sengcan; jap.: Sōsan)

Oversat fra kinesisk af Henrik Hjort Sørensen

Der er intet svært ved den Store Vej, men undgå at vælge !

Kun når du er fri for kærlighed og had, viser den sig i al sin klarhed.

En hårsbreddes adskillelse fra den, og himmel og jord er adskilte.

Hvis du ønsker at se, hvad den er, vær hverken for eller imod.

At fremhæve det du kan lide mod det, du ikke kan lide, er sindets sygdom :

Hvis Vejens dybe mening ikke er forstået, er sindets ro forstyrret og intet opnået.

Perfekt som det uendelige rum, mangler Vejen intet ej heller er der for meget.

Det er sandelig på grund af vores accepteren og frastødning, at vi ikke fatter Såledeshed.

Søg ikke efter de ydre forviklinger (dhamaer), dvæl ikke i tomheden.

Hvis sindet er i ro, forsvinder forkerte anskuelser af sig selv.

Når aktivitet er stoppet og passivitet er tilstede, er denne passivitet igen en tilstand af aktivitet.

Forblivende i bevægelse eller i ro - hvorledes skal vi kende det Ene ?

Uden fuldstændigt at forstå Vejens enhed, er både handling og hvile fejltagelser.

Hvis du bliver fri for fænomener er alt tabt.

Hvis du søger Tomheden (Shunyata) vender nu objekters selvløshed ryggen.

Snakken og tænken - jo mere af dem de's mere vild går vi ;

Derfor væk med ord og tanker, og der vil ikke være et sted, hvor vi ikke kan gå frit.

Når vi vender tilbage til roden forstår vi meningen; når vi søger efter ydre objekter, mister vi fornuften.

Det øjeblik vi oplyses indeni, går vi hinsides tomheden af den verden, der er foran os.

Forandringer der sker i denne tomhen, synes virkelig på grund af vores uvidenhed:

Søg ikke efter det sande, undgå blot at have meninger.

Hvis der er det mindste spor af dette eller hint, bliver sindet væk i en labyrint af kompleksitet.

Dualitet eksisterer på grund af det Ene, men hold ikke fast ved dette Ene;

Når sindet er Et, har de titusinder ting intet at tilbyde.

Når intet tilbydes af dem, er det som, Hvis de ikke eksisterer - Når sindet ikke forstyrres er der intet sind.

Ting er ting på grund af sindet, sindet er sindet på grund af ting.

Vær klar over, at disse to's relativitet, ultimativt hviler i tomhedens Enhed.

I tomhedens enhed er de to én, og hver af de to indeholder i sig selv alle de titusinde ting:

Hvis ingen diskrimineren foretages mellem dit og dat, hvorledes kan ensporede og forudfattede meninger opstå ?

Den Store Vejs aktivitet er ufattelig; Den er hverken let eller svær: Små synspunkter er ubeslutsomme, Jo hurtigere, jo langsommere.

Hvis vi tilknytter os til (ideen om oplysning), taber vi balancen.

Og træder uværgeligt ad den skæve vej.

Når vi ikke knytter os til noget, er alle ting, som de er.

I aktivitet er der ingen kommen og bliven.

Hvis du følger tings natur, er du i overensstemmelse, med Vejen.

Rolig og let og fri for besvær, men når dine tanker er bundet, vender du dig fra sandheden.

De bliver tungere og sløvere og er slet ikke sunde.

Når de ikke er sunde, er sindet i uro; Så hvilken grund er der til at være foruindtaget og ensidig ?

Hvis du ønsker at gå i det Ene Fartøjs spor, vær ikke forudfattet mod de seks sanseobjekter.

Sandelig, ikke at have de seks sanseobjekter, er identisk med Virkelig Oplysning.

De vise er ikke-aktive; medens de uvidne lænker sig selv;

Sandheden har ingen adskillelse; Dette kommer fra vores tåbelige klyngen til dette og hint.

At søge Sindet med sindet, er det ikke den største fejltagelse af alle fejltagelser ?

Uvidenhed skaber uro og bevægelse; de oplyste nærer hverken tiltrækning eller frastødning:

Alle former for dualisme, er uvidne påfund af sindet selv.

De er som visioner og blomster i himlen; Hvorfor skulle vi besværer os med at få fat på dem ?

Tab og vinding, rigtigt og forkert - Væk med dem en gang for alle !

Hvis et øje ikke sover, ophører drømme naturligt:

Hvis sindet bibeholder dets enhed, er de titusinde ting i tilstanden af såledeshed.

Når Såledeshedens dybe mysterie er fattet, glemmer vi på en gang de ydre forviklinger:

Når de titusinde ting ses i deres enhed, vender vi tilbage til det Oprindelige, og forbliver det vi er.

Ingen beskrivelse ved hjælp af analogi er mulig, om dette stadie, hvor alle referencer er ophørt.

Når vi stopper bevægelse, er der ikke-bevægelse.

Når vi stopper hvile, er der ikke-hvile.

Hvor dualisme ikke mere findes, bliver Enhed ej heller længere.

Tings ultimative ende, hvorfra de ikke længere kan gå, er ikke bundet af regler eller mål:

Sindet i harmoni med Vejen er identitets princippet, i hvilket vi finder alle handlinger i et stille stadie;

Al tvivl klares op, og den sande tro vender tilbage til sin oprindelige ligefremhed.

Der er intet at holde fast ved nu, intet at huske, alt er tomt, klart skinnende og selv-oplysende,

Der er ingen pletter, ingen anstrengelse, intet energi-spild -

Det er her at tanker er nytteløse, dette er det, som viden ikke kan fatte.

I Såledeshedens verden, er der hverken andre eller selv:

Spørges vi om en direkte indifikation, kan vi blot sige, " Ikke to. "

Når der ikke er dualitet, er alle ting En.

Der er intet, som ikke er medregnet.

De vise i alle de ti retninger, er alle som én indgået i denne Sandhed.

Denne absolutte Tro er hinsides tid, og rum.

Et øjeblik er titusinder år, der er hverken her eller der, uendeligheden er foran vores øjne.

Det uendelige lille, er så stort som det uendelige store,

Fordi grænser ikke-eksisterer er det uendelige store så lille som det uendelige lille, Ingen øjne kan se deres grænser.

Det der er, er det samme som det, der ikke er, det der ikke er, er det samme som det, der er :

Indtil du har forstået faktum, er din stilling simpelthen uholdbar.

En ting er alle ting; Alle ting er en ting.

Hvis du blot ser dette, behøver du ikke bekymre dig om perfekt Viden.

Det troende sind er ikke delt, det der er delt er ikke det troende sind.

Hinsides alle ord, for det er hverken af fortid, fremtid eller nutid.

THE TEN PRECEPTS , by Ven. Kusan Sunim

Translated by Songil Sunim, Songkwang Sa Republic of Korea, 1983.

In a discourse of the Buddha it is said that human and celestial beings are rescued by the casting of the net of the great teaching. Why ? Because, like fish in the ocean, human and celestial beings cannot free themselves from the sufferings of birth and death. This ocean of suffering is composed of six realms: those of the celestials, humans, titans, hell beings, hungry ghosts and animals.

Although these are referred to as the six realms in the ocean of suffering, they do not exist separately from the mind. For a person who performs many meritorious deeds the celestial realm appears. For a person who commits many virtuous deeds the human realm appears. For a person who is always fighting the titan realm appears. For the people who have much anger hell appears. For very greedy people the hungry ghost realm appears. And for foolish people the animal realm appears. These six realms in the ocean of suffering are not created by someone else, but arise according to the way the mind is used.

What is Buddhism? It is to look for the mind and awaken to it. After awakening to the mind, these six realms will disappear. Someone who awakens to the mind immediately becomes a Buddha. For such an awakened person the world becomes a paradise.

It is important for those who intend to awaken to the mind to observe the precepts well. The precepts are like a boat. Just as one crosses the sea by boarding a boat, keeping the precepts becomes a boat to cross over the ocean of suffering. The precepts are like a lamp on a dark night. If one walks along a path at night without a lamp, there is the danger of falling into ditches or water, walking into thorny bushes or being attacked by wild animals, However, if one has a lamp such things will not occur.

In a similar way, the precepts are like a lamp which prevents one from encountering difficulties in ones practice. The precepts are like medicine. Just as someone who is ill can be cured by taking some medicine, by observing the precepts well the sentient beings can be cured of the three diseases of greed, anger and stupidity. The precepts are like food for hungry people. All people are able to talk about the great truth of the universe but because they have not realised it, their minds are always hungry for it. By observing the precepts well one will be led to the truth. Thus one will be

nourished.

The precepts are like a person returning home from a foreign land. Although a human being is composed of both a body and a mind, without knowing the mind and being only concerned with the body and external objects it is as though he were living in a foreign land. But by observing the precepts while looking for the mind, one will be able to return to one's original home through awakening to it.

The precepts are like a person being released from jail. When one lives without understanding the mind, one cannot free oneself from the suffering of birth and death, and must endure it as though one were in jail. However, if one looks for the mind and awakens one will free oneself from this suffering. Thus one will be "released".

The precepts are like being adorned with the seven jewels. As a result of their merits the Buddhas and the Bodhisattvas are adorned with the seven jewels of gold, silver, pearl, crystal, amber, red coral and lapis lazuli. Similarly, if one observes the precepts well, one will also come to be adorned with seven jewels.

The mind is originally Buddha. Upon awakening to the mind, one becomes a Buddha. However, the mind is obscured because people commit the ten evil deeds.

Three of these are committed with the body (killing, stealing and sexual misconduct); four with the mouth (lying, calumny, flattery, abusive speech); and three with the mind (ill-will, covetousness, foolishness).

Can you say that you have not committed any of these ten evil deeds? You have always been committing them, haven't you? Therefore, your body is made from such evil deeds. Because of these deeds you cannot free yourselves from the six realms and are always taking birth in them. Thus it is important to repent. Why? because this body is a vessel for the truth. However, if you pour water into a broken vessel, it will leak out; and if you pour water in a dirty vessel, the moon will not reflect on the surface of the water. But if you pour water into a clean vessel, the moon will be able to appear clearly. For this reason you must make repentance for the ten evil deeds you have committed.

(Now a small burn is made on the left arm while the repentance mantra is recited.) .

1) To refrain from taking life. this is the first precept. The taking of life destroys the seed of compassion. Compassion is the bestowing of kindness towards all beings. Furthermore, the killing of someone else is equivalent to indirectly killing yourself. This is because if you kill an adversary you will later be killed yourself. The taking of life will first result in your undergoing endless suffering in the unfortunate realms, and secondly your experiencing only a short life should you be reborn in the human realm.

2) To refrain from taking what is not given. The taking of what is not given destroys the seed of merit and virtue. If someone is destitute due to his lack of merits, he cannot simply become rich through stealing anothers possessions. Moreover, a rich person will not simply become poor through being deprived of his possessions by a thief. In order to be wealthy one must have acquired the necessary merit. One can threaten others with weapons and take away their wealth, but cannot take away their merits. The karmic result of stealing is to be reborn as a cow after death. Then you will repay for what you have stolen with your big body. Subsequently you will fall into the unfortunate realms and undergo endless sufferings. Upon taking birth as a human being you will be born into poverty.

3) To refrain from sexual misconduct. Sexual misconduct destroys the seed of purity. This means that the purity of the mind becomes obscured. Someone who indulges in sexual misconduct will be reborn in the unfortunate realms and experience endless suffering. When such a person is reborn in the human realm, he or she will meet unfaithful partners and thus be unable to establish a harmonious family.

4) To refrain from telling lies. Telling lies destroys the seed of truthfulness. People who tell many lies will be unable to be accepted into any group or association. Thus they will lead a very lonely life.

After death, they will fall into hell where their tongues will be pulled out and cut to pieces. After much suffering they will become crows or magpies.

5) To refrain from drinking alcohol. Drinking alcohol destroys the seed of wisdom. People who are constantly drinking always remain under the effects of alcohol. Thus they spend their time in a state of drunkenness. After death they become maggots who live on faeces and urine because they are reminded of the smell of alcohol. Subsequently they endure many other endless sufferings. Upon being reborn in the human realm they become idiots, resembling people who are drunk.

6) To refrain from speaking ill of the four-fold assembly (monks, nuns, laymen and laywomen).

7) To refrain from praising oneself and blaming others.

8) To offer help to others according to one's capacity.

9) To accept the apologies of others and rid oneself of vengeance.

10) To refrain from slandering the three Jewels (Buddha, Dharma and Sangha). The Buddha is regarded as the Buddha jewel because he has awakened to the great truth of the universe. The Dharma is the Dharma jewel because, being the teaching of an awakened one, it is the jewel of all dharmas. The Sangha is the Sangha jewel because, by investigating the truth and studying the sutras, it is playing the role of guiding sentient beings in the place of the Buddha.

Will you keep these ten precepts well? It is important to observe them well.

It is said that one should not tell lies. However, imagine that you are walking in the mountains and see an animal passing by. After a little while a hunter comes by and asks you if you have seen any animals. In this case, to say you have not seen any, even though you have, is to observe your precepts. Why is this so? Because in order to let the animal live, you should say that you have not seen it. Moreover, if the hunter continues to kill many animals, he will be reborn as a leper in his next life. Thus to save the animal's life and to prevent the hunter from killing it is a skillful means in the practice of observing the precepts.

MADHYAMAKA SASTRA - I UDPLUK oversat af Henrik Hjort Sørensen

1. Jeg opsender en hyldest til den bedste af lærere, Buddha, der har belært at *afhængig samtidig-opståen* ikke har nogen slutning eller begyndelse, intet ophør, ingen uendelighed, ingen enhed, ingen flerhed, ingen kommen og ingen gåen, at den er fri for alle fiktioner, at den er frydefuld.

2. Det er *afhængig samtidig-opståen*, som vi kalder tomhed; det er en betegnelse tillagt tomheden; den alene er Middel Vejen.

3. *Tathagata*ens egen-natur er denne verdens egen-natur; *Tathagata*ens er uden egen-natur og denne verden er uden egen-natur.

4. *Samsara* har intet, der adskiller den fra *Nirvana*; *Nirvana* har intet, som adskiller den fra *samsara*. *Nirvanas* grænse er *samsaras* grænse; der er ikke engang det fineste "noget", som adskiller de to.

5. Jeg bøjer mig i ærbødighed for *Gautama*, der ud af medfølelse belærte den sande *Dharma*, med det formål at skære alle synspunkter væk.

6. Ingen eksisterende ting, som er opstået af sig selv, forekommer noget sted overhovedet, som er opstået af andre, fra begge eller uden årsag.

7. Et "A" som kommer ind i eksistens afhængigt af "B" er ikke identisk med "B" og ikke forskelligt fra "B"; det er derfor ikke-ophørt og ikke-uendeligt.

8. Ingen *dharma* opstår, som ikke er afhængig samtidig-opståen; derfor opstår ingen ikke-tomme *dharmas*.

9. Eftersom eksisterende ting, der ikke har nogen egen-natur ikke er virkelige, er "dette væsen, som kommer" heller ikke et faktum.

10. Hvad der end kommer ind i eksistens i afhængighed er i ro på grund af sin egen-natur; derfor er det nu-opstående i ro, og ligesådan er skabelse. .

12. Egen-naturens opståen som følge af årsag og virkning er ikke gyldig; en egen-natur, som er opstået som følge af årsag og virkning, vil være en lavet ting, Hvorledes kan egen-naturen være en lavet ting? Eftersom egen-naturen er ulavet og uafhængig af alt andet?

11. Eksisterende ting er uden egen-natur fordi deres skiftende natur ses; en eksisterende ting uden egen-natur eksisterer ikke; derfor er alle eksisterende ting tomme. Hvis egen-naturen ikke er der, hvem tilhører så den skiftende-natur?

13. Når der ikke er nogen egen-natur, hvor kan der så være anden-natur? For anden-naturens

egen-natur kaldes anden-natur.

14. Hvis eksistens kommer fra natur, vil dens ikke-eksistens ikke opstå; for den anderledes-værende natur er aldrig et faktum.

15. Hvis naturen er ikke-eksisterende, hvad vil anderledeshed høre til? Hvis naturen eksisterer, hvad vil anderledeshed høre til?

16. Hvis en effekt er skabt af forbindelsen mellem årsag og virkning, og hvis den eksisterer i forbindelsen, hvorledes kan den blive skabt af forbindelsen? Hvis en effekt er skabt af forbindelsen mellem årsag og virkning, og hvis den ikke eksisterer i forbindelsen, hvorledes kan den blive skabt af forbindelsen?

17. Hvis en årsag ophører efter at have været årsagen til en virkning, så vil det, som er skabt og det, der ophører, være årsagens to "selv". Hvis en årsag ophører uden at have været årsagen til en virkning, så når årsagen er ophørt, vil virkningen være opstået uden årsag. Hvis virkningen opstår samtidig med forbindelsen, vil absurditeten derved indbefatte, at skaberen og det skabte er samtidige.

18. Hvis årsagen er tom for virkningen, hvordan kan den skabe en virkning? Hvis årsagen ikke er tom for virkningen, hvorledes kan den skabe en virkning?

19. For årsag og virknings enhed er aldrig tilfældet, og årsag og virknings forskellighed er heller aldrig tilfældet.

20. Hvis nutid og fremtid eksisterer i forhold til fortid, så skulle nutid og fremtid eksisterer i fortiden; hvis nutid og fremtid ikke eksisterer i den, hvorledes kan nutid og fremtid eksisterer i forhold til den? De to eksistens fremkommer ikke uden forhold til fortiden.